

EN KAMP FOR BEFOLKNINGENS GRUNDLÆGGENDE RETTIGHEDER... igen og igen

– fascinerende bog af usædvanlig amerikansk senator

Anmeldelse af Richard Lee Stevens

Elizabeth Warren
A FIGHTING CHANCE
 Metropolitan Books, Henry Holt Company
 New York, 2014
 365 sider, kr. 201,-

I en tid med megen dialog vedrørende finanskrisen, kommentarer om årsager til den og forslag til løsninger, så krisen ikke bliver ved at ramme de fattigste eller skabe mere arbejdsløshed, bliver mange firmaer, private mennesker og store banker fortsat rigere. Under den store finanskrisen i 2008 forlød det, at mange store banker var alt for store til at gå fallit. Flere lande postede rigtig mange penge i truede banker for at holde dem solvente. I USA sendte den amerikanske regering mange millioner dollar direkte til store banker som en "bailout" for at sikre, at de ikke måtte lukke. Der blev ikke sendt penge til de mindre banker, som i samme periode faldt i hobetal. Siden krisen har der været mange avisartikler, spekulationer og udtalelser vedr. mulige årsager til og løsninger på krisen, uden at der er kommet reelle løsninger eller lovgivning, som forebygger at en lignende krise sker igen.

I mange sydeuropæiske lande og i USA er der tusindvis af familier, som har mistet deres opsparing, arbejde og bolig på grund af den økonomiske krise. Mange af disse mennesker måtte flytte i campingvogn, egne biler eller i nedlagte fabrikker eller gårde for at finde måder at leve videre på. Alt dette mens banker med økonomisk støtte fra regeringerne blev rigere, og millionærer tjente styrtende med penge.

Få politikere i USA eller i EU har haft mod til eller politisk interesse i at løse problemet, og de kom kun med enkelte mindre lappeløsninger. Det var som om finanskrisen var noget, der eventuelt ville forsvinde af sig selv eller ved at regeringerne postede endnu flere penge i bankerne for at forebygge deres krak. Det skete uden krav om tilbagebetaling eller at lovgivningen blev justeret for at stoppe den økonomiske krise og forebygge en lignende situation skulle opstå igen.

Et andet aspekt af den økonomiske krise er årsagen til, at den opstod og hvem der havde ansvar for krisen. Er det muligt at lave lovgivning for at straffe de banker, som var med til at manipulere deres regnskab, investere så de tjente på krisen ved at have åbenlyst kendskab til at krisen var på vej, uden at de gjorde noget for at forhindre det og beskytte deres egne investorer? Det er absolut et fåtal af bankmænd, som er blevet straffet for deres forsøg på at manipulere regnskaber til egen fordel eller for ikke at have beskyttet private investorer.

Der er mange aspekter af denne historie, men en af de mest slående er, at de fleste politikere ikke var personlige eller politisk modige eller vidende nok til at forhindre krisen eller forebygge, at det sker igen. Det er som om, den økonomiske krise er noget tilbagevendende, og befolkningen skal vænne sig til det. Der er næsten ingen lovgivning i dag som stopper eller kontrollerer bankerne, de rigeste mennesker eller de store firmaer, som tjener penge fra periodiske udsving og ændringer i den økonomiske kurve. De i forvejen velhavende bliver rigere og mange politikere accepterer, at "de store banker er alt for store til at blive straffet eller krakke". Det er banker som Occupy Wall Street bevægelsen har fokus på, for eksempel: TBTF som er "Too Big To Fail". Og det har også været det gennemgående tema i senator Elizabeth Warrens karriere.

Det er i disse rammer historien, "A Fighting Chance" begynder. Elizabeth, eller "Betsy" som hendes venner kalder hende, har skrevet sin tiende bog, som er en lang og fyldig beskrivelse af vejen fra en arbejderfamilie i Oklahoma, videre gennem speciallærer uddannelse, senere jura uddannelse, flere forskellige arbejdspladser og til et professorat på Harvard Universitets juridiske fakultet. På Harvard bliver hun forsker og underviser i konkursret med speciale i lovgivning om konkursbo og konkurserklæringer. Hendes store interesse og nysgerrighed omhandler, hvem det er, som går konkurs, hvorfor sker det, og hvad er årsagen til deres økonomiske kollaps? Desuden interesserer hun sig for, hvilken lovgivning der kan etableres, for at støtte den almindelige arbejderfamilie og mulighed for at rette op på livet efter en personlig konkurs. Grundlæggende for hendes interesse er at undervise studerende i at være ansvarlige både personligt og som professionelle jurister, samt at være velkvalificerede i deres juridiske kunnen og handling. Hun fungerede som professor på en af USAs mest prestigefulde uddannelsesinstitutioner, men hele hendes karriere er en blanding af velkvalificeret faglig viden, personligt engagement og skarp politisk bevågenhed.

Warrens bog er en personlig beretning, men også et politisk manifest for "the little man" og hans familie. På et tidligt tidspunkt i karrieren kunne hun tydeligt se, at det ikke var muligt at adskille den faglige videnskabelige viden fra personlige holdninger og engagement. Hun

tager i karrieren afsæt i sin fattige familie baggrund i Oklahoma med rødder i indfødte amerikanske indianere. Elizabeth Warren skriver, at hun ikke nødvendigvis var en smuk kvinde i sin opvækst, hun var ikke særlig klog og heller ikke blandt de mest populære i skolen. Men der var to ting, hun havde i sin opvækst og skolegang, som har været med til støtte hendes livsforløb og karriere. Det var en kærlig familie, som altid støttede hende, og det at hun var god til debat. Hun var tovholder på skolens debatforum i gymnasiet og var engageret nok til at få et stipendiat til George Washington Universitet, da familien ikke havde penge til at sende hende på universitet.

I hele sin karriere har Elizabeth Warren kæmpet for forbrugeren og den arbejdende del af befolkningen. På et meget tidligt tidspunkt i karrieren kunne hun tydeligt se, at skurken var de store banker, de mange millionærer og de store industrielle selskaber, som var interesseret i at fastholde den udvikling som tjente dem styrtende med penge. Efter en periode som professor på Harvard, blev hun formand for og koordinator af den føderale myndighed, som havde til opgave at foreslå en lovgivning, som ville beskytte låntagere, og oprette en lovgivning for at give bedre muligheder for den enkelte person ved erklæring af personlige konkurser. Hun kæmpede for at støtte og hjælpe amerikanere til at komme på ret køl igen efter finanskrisen, som tog deres mangeårige opsparinger fra dem og smed tusindvis af mennesker ud af deres bolig. Hun blev hele vejen igennem støttet af Præsident Barack Obama, på trods af, at de rigtigt store banker så hende som deres "største fjende". De store banker kæmpede imod hende hele vejen, da de frygtede hendes viden, hendes fantastiske evne til at debattere tydeligt og klart samt den stigende støtte fra den almene del af den amerikanske befolkning. Hun deltog ikke direkte i Occupy Wall Street bevægelsen, men der var mange i bevægelsen, som så hende som deres mentor, da hendes budskab lå tæt op af deres. Hun fik ikke alle ønskede reformer igennem, da hun arbejdede for COP (Congressional Oversight Panel) under TARP (Troubled Asset Relief Program) i Washington fra 2008 indtil 2011, men hun kunne tydeligt se, at hun havde et budskab, som var bakket op af et hobetal af de almene amerikanere, og at bankerne reagerede stærkt imod og så rødt, bare de hørte hendes

navn. På et tidspunkt havde bankerne flere ansatte til at følge Warren rundt til foredrag med et kamera, og lobbyister til at tale med kongresmedlemmer imod hende og hendes budskab. På trods af at Obama personligt og professionelt støttede hendes indsats og faglige arbejde, kunne han ikke få politikere til at bakke hende op, og han fik alt for mange modstandere til selv fortsat at kunne støtte hende. Warren fik ikke ansættelse som leder af den nyoprettede kommission, som hun havde bygget op fra bunden (CFPN: Consumer Financial Protection Bureau) og etableret i Washington. I stedet foreslår Obama, at hun tager hjem til Massachusetts og fører kampagne som kandidat til den senatorpost, som blev ledig med Ted Kennedys dødsfald.

Da Warren stadig havde sin mand i Boston og var ansat som professor på Harvard, tog hun tilbage hertil. Efter et års tænkepause og mange samtaler med almindelige mennesker i dagligstuer, forsamlingshuse og på gaden, kunne hun tydeligt mærke, at hun havde den nødvendige opbakning til at kunne stille op til en plads i Senatet. Hun vidste, at det ville være vanskeligt at vinde over en Republikaner, som var udset som bankernes "favorit søn", og hun vidste at bankerne ville poste mange penge i hans kampagne mod hende, men hun kunne ikke svigte de mennesker, hun havde kæmpet for gennem hele hendes faglige karriere. Hun stillede op til valgkampagnen som modkandidat til Scott Brown, den daværende senator fra Massachusetts. Det viste sig, at hun kunne samle flere penge end Scott Brown, trods Browns store støtte fra de store banker. Det gjorde hun primært gennem personlige bidrag på under kr. 300 (50 dollars) og hun vandt en plads i Senatet i 2012, hvor hun den dag i dag og formentlig mange år fremover sidder.

Bogen er enormt fascinerende og indeholder en meget velkvalificeret blanding af personlige beretninger, fagligt kvalificerede redegørelser for den økonomiske krise beskrevet på tydelig og forståelig vis samt en kamptale for de samme principper som Occupy Wall Street,

miljøbevægelser og forbrugerorganisationer står for. Elizabeth Warren er først og fremmest et menneske og ikke en skolet politiker, men hun har et menneskeligt politisk budskab at få igennem. Hun er et menneske med et budskab, som også er befolkningens budskab.

Nogle af de største mærkesager Elizabeth Warren stadig kæmper for i dag er:

- Imod et "insider/outsider forhold": Hun fortæller, at dem "som er indenfor" siger, at hun ikke forstår deres logik, fordi hun er "udenfor" og ikke indenfor! Hun kæmper for, at der ikke er to forskellige politiske/økonomiske slags logik og praksis, en for dem som er indenfor og har penge, og en for dem som er udenfor og er en del af den "almindelige arbejdende befolkning".
- at det økonomiske-politiske system er rigidt og har en logik som er ubøjelig,
- at almindelige mennesker, som er forbrugere, misbruges til storbankernes egne interesser og fordele, og at bankerne har deres lobbyister til at formidle og forsvare bankernes magtposition,
- lønarbejdere er fortrinsvis til for at gavne de store banker og storinvestorerens interesser,
- og mange af politikernes interesser er at styrke indtjening til de store banker og økonomiske interesser, og at de har bygget et særligt politisk-økonomisk system op, som fortrinsvis tjener dem,
- og disse interesser er ikke interesseret i at ændre systemet ved nødvendigvis at overholde loven,
- disse økonomiske magter er interesseret i egne skattefordele og at bruge deres profit til at støtte en kultur, hvor de også kan få en fortjeneste.

Under læsningen blev jeg flere gange grundlæggende rørt, både følelsesmæssigt og intellektuelt. Som ikke-økonom har jeg lært meget ved at læse bogen, samtidig med at den på en måde handlede om mig og min families liv.

Richard Lee Stevens er lektor emeritus, kultursociolog, mag.art.